

KoneAgria -näyttely Jyväskylä

Muutosvarauksin

20.10.2010

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila

Julkinen 20.10.2010 klo 10:30

Hyvät KoneAgria -näyttelyvieraat ja näytteilleasettajat,

Minulla on suuri ilo ja kunnia saada esittää valtiovallan lämmin tervehdys täällä KoneAgria -näyttelyn avajaisseminaarissa. Olen ilahtuneena seurannut KoneAgrian kasvua yhdeksi Suomen merkittävämmäksi maatalousnäyttelyksi. Konenäyttelynä KoneAgria on ehdottomasti Suomen kirkkainta kärkeä. Täällä kohtaavat uusimmat innovaatiot ja aktiiviset yrittäjät, mikä kantaa varmasti hedelmää tulevaisuudessa.

Tämän avajaisseminaarin teema on yrittäjyys ja yhteistyö. Nämä aiheet ovat aina ajankohtaisia, mutta niiden merkitys tulee erityisesti elintarviketaloudessa vuosi vuodelta kasvamaan. Me ruuantuotannon ammattilaiset tiedämme, että haasteet eivät tule maailmasta loppumaan – päinvastoin.

Suurilla globaaleilla ilmiöillä, kuten ilmastonmuutoksella ja väestön kasvulla, on merkittävät vaikutukset maailman ruoantuotantoon ja sen määrään, sillä monet maailman tärkeimmät ruuantuotantoalueet kärsivät jo nyt kuivuudesta ja muista hankalista tuotanto-olosuhteista. Tämän kesän poikkeukselliset sääilmiöt muistuttivat meitä karulla tavalla yhteiskuntamme haavoittuvaisuudesta luonnonilmiöiden armoilla.

Ruuan kysyntä ei maailmasta lopu vaan se kasvaa entisestään. Meidän suomalaisten on kannettava vastuullisesti kortemme kekoon ja huolehdittava koko elintarviketaloutemme kannattavuudesta ja kilpailukyvästä. Ilmastonmuutos saattaa jopa parantaa oman ruuantuotantomme edellytyksiä. Meillä on velvollisuutemme **lisäksi myös mahdollisuus tuottaa tulevaisuudessa enemmän ruokaa ja vastata niin kansalliseen kuin kansainväliseenkin kysyntään.**

Kannattavan tuotantotoiminnan edellytysten luominen on yksi tärkeä tekijä siinä, miten Suomen maatalous- ja elintarviketuotannosta tehdään kasvun ala. Ilman kannattavuutta ei voi toimia ja ilman yrittäjyyttä ja innovointia ei synny kasvua. Hallitus on panostanut tällä vaalikaudella maatalousyritysten kilpailukykyyn ja yritysten investointeihin siirtämällä maatalouden

kehittämisrahasto Makeraan peräti 270 miljoonaa euroa. Viime vaalikaudella Makeraan siirrettiin rahaa huomattavasti vähemmän, 64 miljoonaa euroa. Ensi vuoden talousarvioesityksessään Makeraan esitetään siirrettävän 30 miljoonaa euroa.

Arvoisat maaseudun yrittäjät,

Maaseutuyrittäjyys ja pienyrittäjyys ovat suomalaisen elinkeinoelämän kivijalkoja. Ne ovat maaseudun lukuisten mahdollisuuksien hyödyntäjiä. Yrittäjyys on koko yhteiskunnan ja myös maaseudun hyvinvoinnin lähde. Ilman yrittäjiä kylät eivät pysy elinvoimaisina. Aktiivinen yritystoiminta luo työpaikkoja ja sitä kautta elinvoimaa koko maaseudulle.

On harmillista, että byrokratiasta on ollut paljon taakkaa yrittäjille. Euroopan unionin hanke- ja maatalouspolitiikka on osaltaan lisännyt Suomen byrokratiaa. Maa- ja metsätalousministeriö on omalla hallinnonalallaan kuitenkin pureutunut tähän byrokratiataakan purkamiseen tosissaan. Ministeriön tavoitteena on saada maaseudun yrittäjien ja elintarvikeyrittäjien arki helpommaksi vähentämällä hallinnollista taakkaa. Kaikkien etu on, että yrittäjä voi ensisijaisesti keskittyä toimintansa kehittämiseen eikä hänen tarvitse painia ylimääräisen byrokratian kanssa.

Maataloustuotannon osalta byrokratiaa on karsittu jo muutaman vuoden ajan. Selvitysmies Kaj Suomela teki maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmän yksinkertaistamista selvittäneen raporttinsa vuonna 2007. Hänen selvitystyönsä tuotti 22 toteuttamiskelpoista parannusehdotusta. Esimerkiksi sähköinen tukihaku on otettu käyttöön vuonna 2009. Tänä vuonna kaikkiaan 13 577 tilaa jätti viljelijätukien hakemuksensa sähköisesti. Prosentuaalisesti tiloista 21,5 % jätti tukihakemuksensa sähköisesti.

Hämeen Ely-keskuksen maaseutuyksikön johtaja, Kari Kivikon johtama työryhmä on tehnyt kattavan selvityksen maaseudun hanke- ja yritystukien hallinnollisen taakan keventämisestä. Kivikon hankebyrokratiatyöryhmä sai selvityksensä viime joulukuussa valmiiksi. Selvityksen 34 konkreettisen ehdotuksen toimeenpano on tällä hetkellä käynnissä. Osa ehdotuksista on toteutettu jo tämän vuoden toukokuussa valtioneuvoston asetusten muutoksilla. Asetus mahdollistaa esimerkiksi vaihtoehtoisen mallin yleiskustannusten kohdentamisessa ja todentamisessa, jonka tarkoitus on vähentää tuen saajalta vaadittavien tositteiden määrää.

Lisäksi muutosten myötä muun muassa maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yritystukijärjestelmissä noudatettavat käytännöt yhdenmukaistuvat. Maaseutuvirasto puolestaan on muun muassa poistanut kustannuslajien sitovuuden. Tämä vähentää muutospäätösten tarvetta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on jo tehnyt EU:n komissiolle ehdotuksia EU-säädösten muuttamisesta. Suomen mielestä esimerkiksi vaatimus kaikkien kuittien toimittamisesta viranomaisille voitaisiin poistaa maassa, jossa on luotettava tilintarkastusjärjestelmä.

Kuinka paljon Suomessa on lainsäädännön, lupamenettelyjen ja muun byrokratian kautta sellaista ylimääräistä hallinnollista taakkaa, joka vaikeuttaa yrittäjäksi ryhtymistä ja yrittämistä. Kuinka paljon tätä lainsäädännön ja muun aiheuttamaa hallinnollista taakkaa on EU:n parhaimpiin, pienyrittäjyyteen kannustaviin maihin verrattuna? Suomessa pitäisi erityisesti selvittää niin hallinnollisen taakan kuin mahdollisesti verotuksenkin kielteisiä vaikutuksia elintarvikeketjun toimintaedellytyksiin ja kilpailukykyyn.

Hyvän esimerkin byrokratian purkamisesta antaa meille Hollanti. Maan uusi hallitus lupaa hallitusohjelmassaan vähentää yritysten hallinnollista taakkaa vuoteen 2012 mennessä 10 %:lla, siis 5 % vuodessa. Tämä voisi olla hyvä tavoite Suomellekin.

Hyvät näyttelyvieraat,

Työ- ja elinkeinoministeriö on maaseudun yrittäjän asialla maa- ja metsätalousministeriön tapaan. Tällä vaalikaudella merkittävimpiä työ- ja elinkeinoministeriön toimia pienten ja keskisuurten yritysten eteen ovat olleet ne toimet, joilla on pyritty helpottamaan yritysten sopeutumista talouden syvään taantumaa. Tässä ovat olleet tärkeässä asemassa Finnveran suhdannelainat ja -takaukset, mutta suuri vaikutus on ollut myös suoralla elvytysrahalla, jolla on aikaistettu erilaisia väylähankkeita ja vauhditettu asuntojen korjaamista ja uustuotantoa. TEM on panostanut myös voimakkaasti kasvuyrityksiin ja ministeriöön on perustettu jopa kasvuyrittäjyys-yksikkö. Yritystukien puolella ELY-keskukset ovat voineet myöntää myös taantumasta johdosta ja aiemmasta poiketen ns. maksimitukia. Myös rakennemuutosalueista on huolehdittu sekä rahallisilla toimilla että yritystoiminnan aktiivisuutta muuten edistävillä toimilla. Näyttääkin siltä, että osaltaan valtiovallan elvytystoimien ansiosta yritysten konkurssimäärissä ei tulla joutumaan 1990-luvun laman kaltaiseen katastrofiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta on tänä vuonna myönnetty maaseudun yrityksille

yritysten kehittämisavustusta lähes 46,5 miljoonaa euroa. Kun mukaan luetaan vielä esimerkiksi yksinyrittäjän tuet, yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus ja energiatuki on TEM:n toimesta myönnetty avustusta maaseudun yrityksille noin 59 miljoonaa euroa. **Näiden toimien avulla on vaikutettu tänä vuonna jo yli 2700 työpaikan ja 105 uuden yrityksen syntymiseen.** Mainitsemani yksinyrittäjän tuki on pitkälti vain maaseutumaisten alueiden tuki ja sama koskee myös yritysten kuljetustukea, jolla parannetaan syrjäisten alueiden yritysten toimintaedellytyksiä vähentämällä kuljetusmatkoista aiheutuvaa rasitetta.

Hyvät seminaarin osallistujat,

Hallitus on vahvasti sitoutunut suomalaisen maatalouden kehittämiseen hallitusohjelmassaan. Elinkeinon kannattavuuden parantaminen on kuitenkin yksi kaikkein suurimmista haasteistamme koko unionissa, ei yksin Suomessa. Hallituksen keinot ovat rajalliset vaikuttaa erityisesti elinkeinon tulonmuodostukseen, koska tuottajahinnat määräytyvät markkinoilla. Perusongelma onkin elintarvikeketjussa syntyvän arvonlisän jakautuminen epätasaisesti ketjun toimijoiden kesken.

Politiikan keinoin on kuitenkin pystytty vaikuttamaan. Erittäin tärkeä työvoitto Suomelle oli Euroopan unionin liittymissopimuksen artiklojen 141 ja 142 neuvotteluiden tulos vuosina 2007 ja 2008. Komissio vaati 141 artiklasta viimeistä sopimusta, jonka jälkeen tuki olisi loppunut kokonaan. Lopputuloksena ja todella kovan työurakan jälkeen sain aikaan kuusivuotisen sopimuksen. Suomessa on edelleen maidolle, naudanlihalle ja lampaanlihalle tuotantoon sidottu tuki sekä lisäksi kotieläintilojen hehtaarituki AB-alueelle. Komissio vaati myös tuotantoon sidottujen tukien muuttamista hehtaariperusteisiksi 142 artiklan tuessa, mutta tuotantoon sidottu tuki säilyi sika- ja siipikarjataloutta lukuun ottamatta. Päätös turvaa Suomen maatalouden kansalliset edut vuoteen 2013 asti eli koko ohjelmakauden loppuun saakka.

Haluan vielä korostaa, että muualla EU:ssa ei ole vastaavasti tuotantoon sidottuja tukia. Myös osalla viljelykasveistamme on tuotantoon sidottuja tukia. Tätä Suomen saamaa erityisasemaa emme osaa itsekään riittävästi arvostaa!

Toinen hyvin tärkeä saavutus suomalaiselle maataloudelle oli CAP:n terveystarkastusneuvottelut, jotka kävin vuonna 2008. Saimme neuvoteltua niin sanotun "Suomi-pykälän", jonka mukaan jäsenmaassa, jonka maataloustuotannosta 62 leveysasteen pohjoispuolella on maidon ja naudan osuus yli 60 %, voidaan myöntää tuotantoon sidottua

artiklan 68 mukaista EU-tukea 10 % suorien tukien kokonaismäärästä. Vastaava tuki on muissa EU-maissa vain 3,5 %, lukuun ottamatta Sloveniaa, jossa se on 6 %. Euromääräisesti neuvoteltu tuotantoon sidottu tuki on 57 miljoonaa euroa vuositasolla, joten se tarkoittaa vuoteen 2013 asti yhteensä 228 miljoonan euron tuotantoon sidottua tukea suomalaiselle maataloudelle.

Talouden lama ja kannattavuuskriisi ovat koetelleet useita maatalousyrittäjiä viimeisen parin vuoden aikana. Suomi on päättänyt käyttää EU-tasolla säädettyä mahdollisuutta maksaa kertaluonteista nk. kriisitukea, helpottamaan vaikeasta taloustilanteesta kärsiviä tiloja. Tukimalli on sovittu yhdessä tuottajien kanssa ja komissio on toukokuun lopulla hyväksynyt sen. Tuen haku on alkanut syyskuussa ja maksatus tapahtuu tämän vuoden loppuun mennessä. Yhteensä tätä kriisitukea on jaettavaksi 22 miljoonaa euroa. Muita hallituksen toimia on ollut myös se, että osa aiemmin LFA- ja ympäristötukikelvottomista pelloista on saatu tuen piiriin. Tavoitteena on saada loput, nämä vuoden 2004 lokakuun loppuun mennessä syntyneet, tuettomat pellot tukien piiriin vuosina 2011 ja 2012.

Tukipolitiikka on tärkeä osa tilojen tulonmuodostusta. Johtamani tulo- ja kannattavuustyöryhmä on valmistellut mm. verotuksen keinoja parantaa elinkeinon kannattavuutta. Maatalouden verotusta on kevennetty polttoöljyn ja sähköveron palautuksien korotuksilla. Viljelijä voi itse valita tästä verovuodesta alkaen verotetaanko maataloustulo kokonaan ansiotulona vai osa pääomatuloverona eli ns. pakkopääomatulovero-osuus poistui. Tulo- ja kannattavuustyöryhmä on tehnyt useita muitakin ehdotuksia kuten kiinteistöveron poisto tuotantorakennuksilta tai tasausvarauksen korotus, mutta ne eivät ole toteutuneet poliittisen tahdon puuttuessa.

Olemme siis tosissaan työskennelleet viljelijöiden tulotason eteen niillä välineillä, joita on käytössämme.

Hyvät kuulijat,

Euroopan unionin yhteinen maatalouspolitiikka uudistuu vuoden 2013 jälkeen. Euroopan unionin peruskirja, jo Rooman sopimus ja nykyinen Lissabonin sopimus, linjaa, että EU:n tulee turvata ruoan saatavuus kuluttajille kohtuuhintaan. Peruskirjassa linjataan myös, että yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena on lisätä maatalouden tuottavuutta, turvata vakaat markkinat sekä turvata tuottajille kohtuullinen toimeentulo. Nämä tavoitteet pitää edelleen olla olemassa vuoden 2014 uudistuksessa.

Olemme aktiivisesti vaikuttaneet uudistukseen ja EU:n valmisteluun niin yhteistyössä komission kuin muidenkin jäsenvaltioiden kanssa. Tulevalla ohjelmakaudella on säilytettävä niin maatalouden kuin maaseudunkin käytettävissä olevat voimavarat. Haasteita nimittäin riittää molemmilla sektoreilla.

On erittäin tärkeää, että Suomen erityisolosuhteet huomioidaan uudistuksessa. LFA-tuen kaltaisen tuen jatkuvuus onkin erittäin tärkeää. Maataloutta tulee voida harjoittaa kaikkialla Euroopan unionissa, myös täällä syrjäisimmillä ja pohjoisimmilla alueilla.

Hyvät kuulijat,

Olen kiirehtimässä suoraan täältä seminaarista takaisin Helsinkiin ja eduskuntaan, sillä tänään käsitellään eduskunnassa ruokapoliittista selontekoa. Selonteko on jatkoa tämän vuoden kesäkuussa valmistuneelle Huomisen ruoka -kansalliselle ruokastrategialle. Selonteko käsittelee myös ruokastrategian tavoitteiden toteuttamista lähivuosina.

Ruokasektori ja koko toimintaympäristö ovat jo muuttuneet ja koko ketjun toiminta kytkeytyy läheisesti ympäristö-, ilmasto- ja energiakysymyksiin. Ei pidä myöskään unohtaa kuluttajakentän muutoksia, koko alan kannattavuuskehitystä eikä terveys- ja ravitsemusasioita. Koko ketjulla on suuri tarve aikaisempaa tiiviimpään yhteistyöhön, jotta ruokasektori säilyisi Suomessa kilpailukykyisenä ja pystyy vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Hallitus uskoo vakaasti, että ruoka-ala on tulevaisuuden kasvun ala!

Lopuksi totean, että ensi viikolla lähtee lausunnolle tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden perustamisen mahdollistava lakiesitys.

Arvon näyttelyvieraat ja näytteilleasettajat, hyvät seminaarin osallistujat,

Toivotan teille erittäin antoisaa loppuseminaaria ja näyttelypäivää. Kuulette vielä seminaarissa mielenkiintoisia puheenvuoroja niin neuvonnan kuin edunvalvonnankin sektorilta. Toivottavasti saatte näyttelystä myös uusia hyviä kehittämisideoita omaan yritystoimintaanne. Mutta mikä tärkeintä, muistakaa verkostoitua aktiivisesti täällä, sillä yhteistyö jos mikä on voimaa. Yhteistyö eri yrittäjien välillä edistää koko sektorin menestymistä.

Oikein hyvää näyttelypäivää!